

Eesõigusnõuetest pankrotimenetluses

Anto Kasak, Tartu Ülikooli õigusinstituudi pankrotiõiguse õppejõud

1. Eesõigusnõuete mõiste ja liigitus

Millised nõuded on käsitletavad eesõigusnõuetena? Kas pandiga tagatud nõuded on eesõigusnõuded või tuleb neid käsitleda teistest eesõigusnõuetest eraldiseisvatena? Põhimõtteliselt võib jagada eelistatud nõuded kolme järgnevasse gruppi:

- tagatud nõuded – (pandiga tagatud nõuded);
- sotsiaalsed nõuded – (töötajate nõuded);
- kohustuslikud nõuded – (maksunõuded).

2. Eesõigusnõuete põhjendamisel rakendatavad põhimõtted

Pankrotimenetluses kehtib võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõte (*Par Est Condicio Omnium Creditorum*), mille kohaselt pannakse võlausaldajad võrdsesse olukorda ning nende nõuded rahuldatakse lähtuvalt *pari passu* põhimõttest *pro rata* baasil.

Ühe nõude eelistamine teisele rikub nimetatud põhimõtet. Pandiga tagatud nõuete eelistamine teistele nõuetele on põhjendatud asjaõigusliku pandi institutsiooni olemusega. Samuti õigustab pandiga tagatud nõuete eelistamist teistele nõuetele pankrotimenetluse eelsete õiguste ja printsiipide austamise põhimõte, mille kohaselt tuleb enne pankrotimenetlust kehtivad õigused jätta pankrotimenetluses võimalikult suuremas ulatuses kehtima. Sotsiaalsete nõuete eelistamine on ühiskondliku kokkuleppe küsimus. Lähtuvalt ühiskonna huvist, et sotsiaalne abi ei ole rikastumise vahend, peaksid sotsiaalsed nõuded olema eelistatud teatud ulatuses. Samas kui on võimalik sotsiaalsete nõuete rahuldamine nimetatud ulatuses alternatiivsetest allikatest, siis võib sotsiaalsete nõuete eelistamine olla vaieldav.

Kas avaliku huvi kaalub üles võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist – kus kohustuslikke nõudeid eelistatakse teistele nõuetele – on igas konkreetses ühiskonnas hinnanguline poliitiline otsus.

3. Kokkuvõtteks

- Pandiga tagatud nõuded on olemuselt eesõigusnõuded.
- Sotsiaalsete nõuete eelistusi saab teostada ka alternatiivseid võimalusi kasutades.
- Kohustuslike nõuete eelistamine on eelkõige poliitiline küsimus.